

שיח ושיג בפרשה

"וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ בְּלָבוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אַבְל אָבִי וְאַהֲרֹנָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי: (כז, מא')
למה היה עשו צריך לחכות למות אביו כדי להרוג את יעקב?

כי כאשר הקול קול יעקב אין הידים ידי עשו, הכוונה כאשר יעקב יושב ולומד תורה אין רשות לשום ליסטים מזיקים לפגוע בו. לכן חיכה עשו לאבל אביו כי בשבעה ימים של אבל אסור ללמוד תורה ואז זכות התורה לא תעמוד לימינו ותגן עליו. מכאן ניתן ללמוד כמה כח התורה מגנת על עם ישראל ואם עוזבים אותה אז יש רשות למזיקים להזיק אפילו לצדיק כמו יעקב ישמע חכם ויוסף לקח ולא יניח למתנה יקרה זו לחמוק מידו שמשכרה של תורה שואבים בעולם הזה ובעולם הבא שנאמר הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

אנו רואים אנשים המשקיעים את כל מירצם וכוחם בפרנסה וכמעט לא נותר להם זמן לעצמם. אם כן, מה היתרון של האדם על הבהמה? ההיפך הוא הנכון. לכאורה, הבהמה חיה חיים נוחים ביותר ללא טרדות מיותרות. מבאר זאת באופן נפלא הרה"ג ניסים עטיה שליט"א בספרו "לדעת חכמה ומוסר" אכן היתרון שיש לו לאדם על בעלי החיים הוא שלאדם יש תכלית אמיתית ואם יעסוק בתורה יהיה מכובד על הבריות, כיוון ששאר כל הבריות כאין וכאפס לעומתו מבלי תכלית אמיתית, זהו מה שלמדנונו חז"ל "כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות", דהיינו, יותר מכל הבריות שבעולם. והמחלל את התורה גופו מחולל מכולם, שהרי הם בריאים וחזקים יותר ממנו. כן אם לא זכה אומרים לו "יתוש קדמך!" במעלות הבריהא, ואם זכה הוא קודם לכל אלו שנבראו לשמשו והוא מכובד עליהם. אכן, לצערנו, יש כאלה שרואים את הכסף והזהב כתכלית בחיים וכל מאווייהם וחייהם הם להגיע לתכלית זו ולצבור עוד ועוד ממון ולעולם לא יהיו שבעים. כל זה נובע מכך שאינם מבינים את מהות החיים ואת היעוד שלשמו נשלחו. אנשים מסוג זה ניתן לומר להם "יתוש קדמך!"

בדואי אחד, נבער מדעת, אשר מעולם לא היה במקום ישוב אלא כל חייו היה חי באוהל אשר במדבר, רועה צאן וחלב צאן ישתה, הנה נזדמן לו להגיע למקום ישוב בארץ. המקום הראשון ממנו התפעל הייתה צומת כבישים גדולה. מכוניות, משאיות מכל הסוגים עוברים בארבעת כיווני הצומת והבדואי עומד ומשתאה, מתפעל מהסדר המופתי והכבוד שנוהגים הנהגים אלו באלו. פעם נוסעות המכוניות מצד צפון ופעם מצד מזרח.

עודנו עומד ומתפעל ניגש אליו יהודי אחד ואומר לו "ידידי, אל תסתכל למטה. תסתכל למעלה!"
"מה יש למעלה?" שאל הבדואי.

ענה היהודי "הינך רואה שם פנסים? אחד ירוק, אחד צהוב ואחד אדום. אלו סימנים המורים לנהגים כיצד עליהם להתנהג. נתאר לעצמנו מה היה קורה בצומת ללא הרמזורים הצומת הייתה תקועה ולאחר כמה שניות אף אחד מהנהגים לא היה מוותר..."

תורתנו הקדושה ומצוותיה הם התמרורים והרמזורים שכאשר מקפידים עליהם הם מקנים לנו אורח חיים יהודי, אך כאשר אין רמזורים הצומת תקועה והישר בעינינו יעשה. תורה מלשון הוראה, היא המורה לנו את הדרך הנכונה, המצוות הן הכלים אשר עימם עלינו לפעול בצורה נכונה. (ר' אריה קרו)

אהבת ישראל

המעכב מלמצא זווגו או מלהפקד בבנים

חָבַב אֶת־שָׂא אִשָּׁה וְלֹהָקִים זָרַע וְלֹהֲשִׁתָּדֵל עַל כֵּן בְּכָל יְכַלְתּוֹ, אָמְנָם, לְצַעֲרֵנוּ, יִשְׁנָם כְּאֵלֶּה הַמְּשִׁתְּדָלִים וְלֹא עוֹלָה בְּיָדָם. כְּמוֹבָן, שְׂכָאן מְצָאָה לָהּ הַקְּנָאָה מְקוֹם לְהִתְכַבֵּד בּוֹ. וְעַלֵּיהֶם לְדַעַת:

לְשָׂא אִשָּׁה זֶהוּ עַל! וְכַנְיָאָמֵר: "טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוֹרָיו" - עַל אִשָּׁה, עַל פְּרָנְסָה, עַל גְּדוּל יְלָדִים, צַעַר חֲנוּכָם, וְעוֹד וְעוֹד. וּמוֹבָא בְּסֵפֶר "מְסֻלַּת יִשְׂרָאֵל": הָאֲדָם מְצָדוֹ טוֹב לּוֹ לְחַיּוֹת לְבָד, וְרַק שְׂיִהָא לּוֹ לְחַס לְאֶכְל וּבְגָד לְלִבָּשׁ וְקוֹרֵת גַּג לְחִסוֹת בּוֹ מִהַשָּׁרֵב וּמִהַגָּשָׁם, אֶלָּא מַה שְׂבָנֵי אֲדָם שׂוֹאֲפִים לְנִשְׂא וְלִהְבִּיא בְּנִים לְעוֹלָם - "הַפֶּל הִיא קְנָאָת אִישׁ מְרַעְהוּ" (קהלת ד, ד).

דְּבַר נוֹרָא מְגַלָּה לָנוּ הַ"מְסֻלַּת יִשְׂרָאֵל":
אֲדָם שׂוֹאֵף לְדַבְּרִים שְׂסֻתָם יְכַבִּידוּ וַיִּקְשׂוּ עָלָיו אֶת הַחַיִּים וּמִבְּלַעֲדֵיהֶם יִחְיֶה חַיִּים הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹבִים, וְרַק מְקַנָּאת אִישׁ מְרַעְהוּ רוֹצֵה וְחָפֵץ הוּא בְּטַרְדוֹת הָעוֹלָם.

אֲדָם חָבַב לְהִשְׁתְּדָל לְמַצָּא זְוֹוֵגוֹ רַק מְצָד חַיִּיב הַתּוֹרָה, וְיִשְׂאֵר הַרְצוֹנוֹת הֵם מְקַנָּאָה, כִּי, בְּעֵצָם, חַיִּי מְשִׁפְחָה הֵמָּה בְּסֵךְ הַפֶּל רַק הַתְּחִיבּוֹת וּתְיִנָּה.

לָכֵן, אִם הִשְׁתְּדַלְתָּ וְהִנֵּךְ מִשְׁתְּדָל כְּחַיִּיב הַתּוֹרָה לְמַצָּא זְוֹוֵגְךָ, שְׂהַרִי זֶהוּ עוֹן גְּדוֹל מְנִשְׂא לְחַדֵּל מִמְצָנָה זוֹ, וְעִשִּׂיתָ אֶת הַמְּטָל עָלֶיךָ - אִין מְקוֹם לְקַנָּאָה בְּכָלֵל, וְרָאָה אֶת הַצָּד הַטּוֹב שֶׁבְּחַיִּיךָ הַפְּרָטִיִּים, וּמְצָד שְׁנֵי - כְּמָה הוֹרִים סוּבְלִים לְמַעַן יְלַדֵּיהֶם, אִין יוֹם וְאִין לִילָה - וְזֶה בְּמִקְרָה הַטּוֹב שֶׁהֵילָד בְּרִיא. וּכְשִׁחַס וְחָלִילָה לְצָרִיכִים לְשִׁהוֹת עֲמוֹ בְּבֵית חוֹלִים, וְאִם, חַס וְחָלִילָה, נוֹלַד עִם מוּם - כָּל יְמֵיהֶם בְּצַעַר וּבְגִיּוֹן. וְכֵן חֲנוּכּוֹ שֶׁל הֵילָד כְּמָה עוֹלָה בְּקִשֵׁי וּכְמָה הַשְּׂקָעָה נִדְרָשׁ לְכַךְ, וְכָל זֶה וְאוּלַי... (ר' יעקב ישראל לוגאסי)

נקודה למחשבה

נתינת מתנה לחתן (המשך)

וכעת ראיתי בספר מעשה הצדקה (עמוד קטו) שכתב בשם הגר"פ שינברג שליט"א, שאפשר לתת לחתן את כל המתנה מכספי מעשר, דסוף סוף אין זה פרעון חוב גמור, אבל הוסיף, שראוי לרמוז לחתן שכסף זה הוא מכספי מעשר, דאם לא כן יש בכך חשש גניבת דעת [שחבירו יחזיק לו טובה בגלל שיחשוב שנתן לו משלו]. ע"כ. ואחר המחילה מהד"ג, לפי האמור לעיל, לכאורה אין דבריו מוכרחים.

חתן וכלה שאינם שומרים מצוות, אין איסור לתת להם כסף במתנה לכבוד החתונה, אף שיתכן שישתמשו בזה לחילולי שבת וכדומה. { ואין למו מכשול חלק א (עמוד מג סעיף ד), וביארנו שם בס"ד, שמאחר שיכולים להשתמש בכסף בהיתר, אין לנו לחשוש שישתמשו בו באיסור. ע"ש. }

כיצד מרקדים

כאשר משמחים את החתן, יש לזהר שלא לשמחו בדברים שעלולים לגרום לו סכנה, כגון שמרימים אותו על שלחן, ומסובבים אותו, או שמשכיבים אותו בתוך מפת שלחן ומקפיצים אותו באויר וכדומה, ויש להימנע מכך, וישמחוהו בדרכים אחרות.

(פשוט. וכן כתב להזהיר בספר חשוקי חמד (סוכה עמוד תלו). וכבר הזהיר על כיוצא בזה רבינו חיים פלאגי בספר רוח חיים (אורח חיים סימן תרסט אות ח) שישנם שמרימים את החתן על הכתפים כדי לרקוד עמו, וראוי לבטל מנהג זה, משום שאירע שהפילו אותו לארץ ונעשה צולע, ולא מן השם הוא לעשות ריקוד כזה, דיוצא ממנו תקלה. ע"כ.

וכבר אמרו בגמרא ברכות (נד): שלושה צריכים שימור, חולה חתן וכלה וכו', ופירש רש"י, שמקנאתו של השטן, מתגרה בהם. ועיין בספר בן יהודע (שם) שביאר מדוע מתקנאים המזיקין בחתן והכלה יותר משאר בני אדם העומדים בעושר וגדולה ומעלה וממשלה. ע"ש (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

"שְׁבִיבְתָּ בְּתוֹךְ מְרָמָה"

באחד הימים הלך רבי זלמן לאסוף כסף לצדקה. הוא הגיע לביתו של גביר גדול.

הביט רבי זלמן בדרך המובילה לביתו של הגביר וראה את עשרו כבר מחוץ לארמונו גינות נוי הקיפו את הבית כשבצעי הפרחים מתמזגים בכרי הדשא הפרושים סביב. עלה רבי זלמן במדרגות השיש הרחבות המבהיקות בנקיון, הביט בדלתות העץ המגולפות וביקש מהמשרת העומד בפתח להכניסו ולהביאו לפני בעל הבית.

המשרת שיקבל רשות מאדונו הכניס את רבי זלמן פנימה. ברק מסנור שהפיצה נברשת הבודלח קידמה את פניו, כשניצוצי האור משתקפים במראות שמסביב ומפיצות אור בוהק. פסיעותיו נבלעו בשטיחים יקרים ומרהיבים ומכל עבר ניבט עשרו הרב של בעל הבית.

והנה פתח המשרת דלת נוספת והורה לו להכנס. מסביב לשולחן עץ גדול ורחב ידים ישב לו הגביר בכורסא רחבה וקיבל את האורח בסבר פנים יפות.

רבי זלמן ביקש מהגביר צדקה ובטוח היה שכאן יוכל לקבל סכום כסף הגון לצדקה. אך מה נדהם בראותו את הגביר שהיה ננוח עד עתה, מתחיל להתגמגם ולומר לו, אינני יודע אם אני יכול לתת צדקה מכיון שהנני בעל חוב גדול מאוד. חובי מסתכם בסכום העולה על כל רכוש, וכיצד אתן אני כסף לצדקה, הרי לפי חשבוני אין לי כל כסף.

והנה תוך כדי דבורו נפתח הדלת והחייט הפרטי נכנס פנימה והושט לו בגד יקר עשוי מאריג משובח ביותר. התבונן רבי זלמן בבגד ובגביר ומיד שאלו אם דבריך אמת, ובעל חוב גדול הנך, מדוע תפרת לך מלבוש יקר כל כך הרי מלבוש זה עולה כסף רב.

ענה לו הגביר, אכן, לקחתי כסף בהלוואה בשביל בגד.

שמע רבי זלמן את תשובת הגביר ואמר לו בטון מוכיח ומיסר עתה אני מבין את הפסוק בירמיה: "שְׁבִיבְתָּ בְּתוֹךְ מְרָמָה בְּמְרָמָה מְאֵנוּ דַעַת אוֹתִי", הכל מרמה כל ביתך המפואר מרמה, העושר והפאר פה מסביב מרמה. הן אתה בעצמך אומר שבעל חוב גדול אתה, לפיכך כל זה אינו שלך. המלבוש היקר הזה אף זה מרמה איך יכול אדם בעל חוב להזמין לבוש כזה? יוצא איפוא, שכל חייך במרמה. אבל כאשר באים לבקש ממך צדקה פתאום אתה נהפך לדובר אמת?! לפתע אתה לא יכול לתת צדקה כי אתה בעל חוב? אינני מבין זאת, כשאתה מוציא כספים לרווחתך, להוצאותיך אתה לא עושה חשבון כמה יש לך, אלא אתה מוציא מעבר ליכולתך כדבריך בתקוה שהכל יסתדר ועסקיך יעלו יפה ואז תוכל לשלם.

אך כשאתה בא לתת צדקה, לפתע אינם יכול להתנהג כפי שאתה חיי? אתה מחשב ורוצה לבדוק אם יש לך, לפתע אתה מעריך בדיוק את שוי נכסיך, את בתיך ושדותיך ורוצה לדעת אם יש לך או לא? בדיוק לאדם כמוך רומז הכתוב "וכל ערכך יהיה בשקל הקודש". כשאדם בא לתת צדקה שקל הקודש אז הוא לפתע מעריך את שויו האמיתי, שוי בתי, שדותיו ונכסיו ואילו בחיי היום יום הוא לא מעריך עצמו לפי שויו האמיתי אלא מוציא מעבר ליכולתו בדיוק כפי שאתה מתנהג.

דע לך כי אדם צריך לתת צדקה מעבר ליכולתו כשם שהוא עושה כך לצרכיו הפרטיים.

נדהם העשיר לשמוע דברי מוסר בוטים כל כך, חיש מהר התעשת ופנה לרבי זלמן טעיתי, מודה אני לך כי פקחת את עיני ובזריזות פתח את מגירת שולחני והוציא סכום כסף הגון ונתנו לצדקה. (613 סיפורים על תרי"ג)